

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK — CONTICH

1. Drie maanden onder de Sneeuw. — 3. Sint Gregoriusdag op School. — 6. Een moedig Meisje. — 7. Karel Cogge. De Overstroming aan den IJzer. — 8. Het Wonderlijk Gezelschap. — 11. Het Kermismeisje. — 12. Willem Tell. — 13. Beter een lap dan een scheur. — 17. De Zinneloozen van Gheel. — 20. De Klok van Stuivekenskerke. — 24. Grapjes en Vroolijke Verhalen. — 34. Nog grapjes. — 35. Het kindje van de Zee. — 37. De Bezembinders van tleit. — 38. De Vlucht in de Koffer. — 41. De Gierigaard. — 43. De Veerman van 't Zwin. — 48. Eerlijk duurt 't langst. — 61. Strengte Winters. — 62. De Wees in Londen. — 63. Sinterklaas op de Heide. — 66. De Kinderen van den Smokkelaar. — 67. De Paaschklokken. — 69. Leetwte van Damme. — 70. Van Alles Wat. — 71. Nieuwsgierig Aapje. — 79. De Verrassing van Oudenaarde. — 83. Op de Hooge Venen. — 85. De Overwintering van Nova Zembla. — 89. Hoogmoed komt voor den val. — 89. Het Spook. — 95. De twee Weesjes. — 96. De oude Redder. — 97. De Vlucht. — 101. Toch beter Thuis. — 105. Ongeluk en Geluk. — 108. Bieke. — 109. De oude Mantel. — 110. Robinson Crusoe. — 113. De Rooversjongen. — 114. Nooit Vergeten. — 118. De Spion van den Molen. — 119. De Kinderen van den Dokter. — 120. De Ruwe Kerel. — Tweemaal gevonden. — 126. De Kerels van Lampenisse. — 136. Thijl Uilenspiegel. — 137. Oom Tom. — 141. De Kerstavond van Bertje. — 143. De Reis in de Wildernis. — 168. Een jonge Held. — 169. Jacob van Artevelde. — 170. De Overwinning van Karel. — 171. Genoveva van Brabant. — 172. De Avontuurlijke Reis. — 173. De Strijd met den Wolf. — 174. Een vreestelijke Avond. — 175. De gevluchte Slaaf. — 176. In de Vliegmaschine. — 177. Een moedige Vrouw. — 178. Ontsnapt. — 179. Valsch beschuldigd. — 180. De Zoon van den Torenwachter. — 181. Terug bij vrouw en kinderen. — 182. De Reis van Columbus. — 183. De Schilder van Karel den Stoutte. — 184. Het Spook van de Schelde. — 185. Het Avontuur in het gebergte. — 186. Jack de Cowboy. — 187. Hoe Jack prairieboer werd. — 188. De sterkste Voetbalclub. — 189. De Held van Tremeloo. — 190. De straf van 't Elzelarehof. — 191. De Cowboy van Port Bell. — 192. Jeanne d'Arc. — 193. De Wandelende Deur. — 194. De Avonturen van Geeraart. — 195. Geeraart in Rusland. — 196. Dikke Dries. — 197. De Roode Knuppels. — 198. Rosa van Dennenburg. — 199. De Wolf van Ghistel. — 200. De betooverde Molen. — 201. Zonderling gered. — 202. De Spaansche Furie. — 203. De Boeteling van Veurne. — 204. Een angstige Nacht. — 205. De Prins van Kakao. — 206. De dappere Elzie. — 207. De Avonturen van David. — 208. In en uit de Gevangenis. — 209. De Spion voor zijn Land. — 210. In het verwoeste Vlaanderen.

— PRIJS 60 CENTIEM. —

Vraag elke week het nieuwe boekje aan uw dagbladverkooper, want de reeks van deze veel gevraagde boekjes gaat gedurig voort.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.

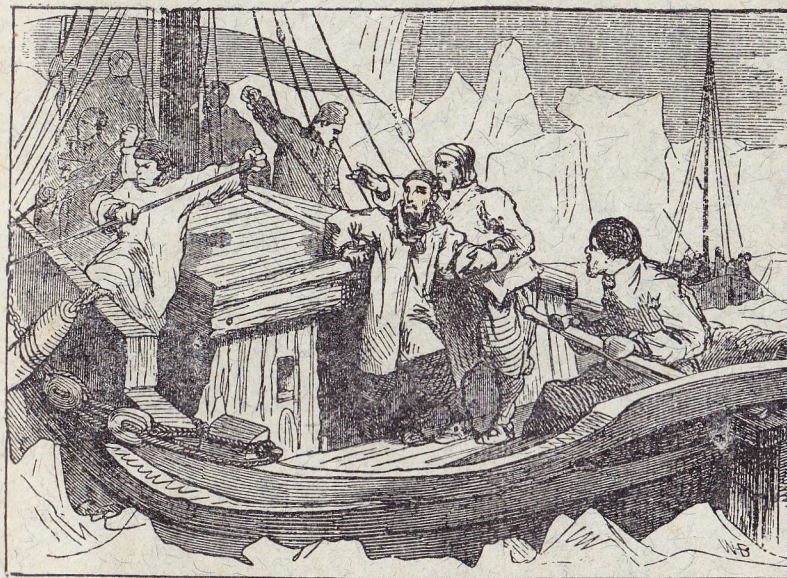
A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

A. HANS.

Nr. 85.

Derde druk.

De Overwintering op Nova-Zembla

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich

A. HANS.

Nr. 85.

**De Overwintering
op Nova-Zembla**

DE OVERWINTERING OP NOVA-ZEMBLA.

I.

In de 16^e eeuw waren veel bewoners van ons land door de beroerten in den oorlog naar Noord-Nederland geweken.

Zoo leefden daar ook de koopman de Moucheron en de geleerde Plancius.

De eerste, uit Wallonië afkomstig, woonde te Middelburg in Zeeland, bezat er vele schepen en dreef handel op de verre landen.

Plancius werd geboren te Dranoutre bij Ieper, en vestigde zich te Amsterdam. Hij teekende beroemde kaarten en maakte nuttige sterrekundige en aardrijkskundige berekeningen voor de zeevaarders.

De Nederlanders begonnen in 1594, naar Indië te varen. De Zeeweg daarheen was langs het Zuiden.

De Moucheron raadde aan een nieuwen weg te zoeken langs het Noorden.... Plancius gaf daarvoor aanwijzingen... Zoo zou men de vreeselijke stormen aan de kaap de Goede Hoop kunnen ontgaan, en ook de zeeroovers van Spanje, met welk land men in oorlog

was. En men meende, dat de nieuwe weg korter moest zijn.

Men wilde dus een weg zoeken door de Noordelijke IJszee... en deze kende men nog niet... Er werd tot een ontdekkingsstocht besloten.

En het is wel eens nuttig en leerrijk daarvan meer te hooren; dan begrijpen we, wat het voorgeslacht heeft aangedurfd... en geleden, al eer men het verkeer en den handel kon uitbreiden en uit den vreemde haalde, wat in 't eigen land ontbrak.

Twee malen vertrokken de schepen en keerden ze terug zonder goede uitslagen.

In 1596 zond het stadsbestuur van Amsterdam twee schepen uit voor hetzelfde doel.

Op het eene voer als schipper Jacob van Heemskerck, en als stuurman Willem Barents, het andere stond onder bevel van Jan Cornelis Rijp.

De vaartuigen vertrokken begin Mei van de reede van Tessel... Een dichte menigte stond op het strand en juichte de koene mannen toe.

Maar de storm dreef de twee schepen terug... Dit ontnam aan de zeelieden toch den moed niet. En op 18 Mei werd de reis opnieuw aangevat...

't Waren kleine vaartuigen, waarop de dapperen de groote en gevaarlijke onderneming waagden.

Twintig dagen voer men zonder buitengewone ontmoetingen.

Den 5n Juni riep een der mannen van Heemskercks **schip tot zijn makkers beneden:**

Kom toch eens zien! Honderden witte zwanen zwemmen ginds rond!

Allen snelden naar boven.

— Witte zwanen! spotte er een. Wat heeft onze maat in zijn oogen! Dat is ijs...

En ja, 't was ijs, dat men daar in de verte bespeurde. Ieder was verwonderd nu reeds ijs te ontmoeten. De vroegere zeevaarders hadden van een opene zee gesproken...

Het had de schepelingen ook verbaasd dat het in deze streken nu geen nacht meer werd. Het was al elf uur in den avond, toen men door het ijs zeilde, en toch scheen de zon nog boven den horizon.

Eenige dagen sukkelden de schepen tusschen en langs schotsen. Men bemerkte een eiland. En de nieuwsgierigsten wilden daar wel eens aan wal. Ze voeren er in een bootje heen... Aan de kust vonden ze veel meeuwenieren. Ze beklommen ook een steilen sneeuwberg... Het afdalen was gemakkelijker... al te gemakkelijk zelfs, want ze gleden snel naar beneden.

Willem Barents die op de schuit gebleven was, zag dat en riep verschrikt: «Ze zullen de armen en beenen en nog den nek breken... want zeker komen ze daar beneden op die rotsen terecht...»

Maar zij kwamen door Gods hulpe, nog onbeschadigd naar beneden, schreef Gerrit de Veer, die den tocht meemaakte en er een reisverhaal over uitgaf.

Den volgenden morgen zag men op het eiland een witten beer, die nieuwsgierig naar de schepen keek.

— Dien knaap moeten we vangen, zei een der matrozen. Dan nemen we zijn huid mee naar Amsterdam en ook kunnen we zijn vleesch eens proeven.

Dit voorstel vond bijval. En weer roeiden er mannen

in de boot naar den wal. Ze meenden den beer, die niet weg liep, een strik om den hals te werpen.

Maar de witte had geen lust om zich te laten pakken. Hij stelde zich op zijn achterpooten en hilde vreeselijk. Niemand durfde hem te naderen. Men keerde naar boord terug om roeren en bijlen. De beer bleef uitdagend staan. Hij kreeg kogels in zijn lijf,

maar dat scheen hem niet te deren... Woedender werd hij erdoor, tot hij ten laatste toch uitgeput neerzank. Doch nog was het gevaarlijk hem te naderen, want hij sloeg hevig met zijn klauwen. Eindelijk kon een der mannen hem met een bijl op den kop slaan. Nu was het met den geduchten baas gedaan. De matrozen brachten hem aan boord bij Heemskerck en vilden hem. Ze kookten van zijn vleesch, maar dat hapje beviel niemand.

De Nederlanders noemden deze plaats het Beren-Eiland.

Den 13n Juni zeilde men van daar... Den 14n tegen den avond riep een der gezellen dat hij een schip zag. Algemeene nieuwsgierigheid! Wie konden hier verzeild raken?

Men stuurde nader en toen vond men, dat het zoogenaamde schip een vreeselijken stank verspreidde...

Het bleek een doode walvisch te zijn, waarop wel honderden meeuwen zaten...

De schepelingen maakten zich nu gauw weg... niet uit vrees voor den walvisch zelf, maar om het geurtje, dat hij van zich gaf...

Eentonig werd de tocht: men zag nu ijs, dan een eiland, ontmoette meeuwen en andere vogels, ook wel eens een beer... Rijp en Heemskerck verschilden van meening over den te volgen weg en ze besloten dat ieder zijn eigen koers zou nemen. Zoo voeren de schepen van elkaar af...

Wij vergezellen dat van Heemskerck en Willem Barents...

In Augustus geraakte het vaartuig van schipper Heemskerck meer en meer in het ijs. 't Was dicht bij een eiland, en de scheepslieden deden alle moeite om van daar weg te komen. Dagen achtereen worstelden ze. Soms meende men er in te gelukken, maar dan dreven nieuwe schotsen aan, die over de andere kruiden en het ranke vaartuig deden trillen tot in zijn voegen.

En aan het einde der maand zat het schip zoo beknelde, dat het onrustwekkend begon te kraken. 't Was voorzichtig het een en ander aan wal te brengen, want het gansche vaartuig zou door de werking en drukking van het ijs wel eens tot splinters geslagen worden.

Eenige mannen gingen het eiland verkennen. Het was een hoek van het geheel onbewoonde Nova-Zembla. Men vond er vrij veel hout, zelfs eenige boomen, met wortels en al — die hier aangedreven moesten zijn van heel ver, want op dit sneeuw- en ijsveld groeide niets.

Nog hoopte men dat het ijs zou losraken, maar het gebeurde niet.

De schipper ging op een dier verkenningen mee. Men zag in zee hooge ijsbergen drijven. En ze sloten de Nederlanders nog nauwer op, hier in dit toch zoo onherbergzaam oord.

— Mannen, zei de schipper ten laatste, ik vrees dat wij den ganschen winter op dit eiland zullen moe-

ten blijven. Ik zie geen andere uitkomst: God verleent ons hout, om een huis op te richten en wij bevelen ons verder aan Hem aan. Laat ons niet talmen met het bouwen van een vaste woning !

Deze woorden maakten diepen indruk. Ieder dacht aan het vaderland, aan de geliefden aldaar. Sommigen hadden er vrouw en kinderen achter gelaten. De meesten echter waren ongetrouwd. Maar dan hadden ze in Holland toch ouders, broeders, zusters, vrienden...

Ze vatten echter allen moed en op 15 September begonnen ze hout te halen voor de hut.

Plots kwamen daar twee beren aangestapt. Die keken nieuwsgierig naar deze vreemdelingen. Op hun gemak gingen ze naar het schip. Maar de zeelieden waren niet op zulk bezoek gesteld en maakten zich klaar om de witte knapen zeer onvriendelijk te ontvangen. Juist stond er een kuip vleesch op het ijs om wat te ververschen. Een der beren stak er zijn kop in, ten einde een hapje te nemen.

Maar dat bekwam hem slecht, want hij kreeg een schot in 't hoofd en viel dood neder. Zijn makker was daarover verbaasd, keek strak naar zijn maat en berook hem. 't Was of hij hem vroeg waarom hij daar zoo stil bleef liggen. Toen ging hij heen. Hij kwam echter terug, naderde het schip en ging op zijn achterste pooten staan, om de scheepslieden aan te vallen. Hij kreeg een schot in den buik en liep onder een vreeselijk gehuil weg... Zijn nieuwsgierigheid was heelemaal bevredigd.

De matrozen sneden toen den dooden beer open, haalden de ingewanden uit zijn lijf en stelden het beest op zijn vier pooten, om het zoo te laten bevriezen. Ze wilden den beer later in die gestalte mee naar Holland nemen... Ze bewaarden het vet. Dat kon te pas komen.

Intusschen bracht men op een slede, die men gemaakt had, vlijtig het hout naar de plaats waar het huis gebouwd moest worden. Het was half September, maar reeds vroos het twee vingers dik. Door dat guur weer werd de scheepstimmerman ziek. Eenige dagen later stierf hij. Het was onmogelijk om in den harden grond een graf te delven. Men begroef het lijk in een bergkloof... Dat was een zeer treurige plechtigheid... En men vroeg zich af, of nog wel een van de bemanning het vaderland zou terugzien.

Den 21n September ving men met den bouw zelf aan. O, wat was het koud! Het vroos zoo hevig. Wie een nagel in den mond nam, zooals men bij het timmeren gewoon is, en er hem weer uitnam, ondervond, dat het vel der lippen er aan bleef hangen en het bloed uit de wonde vloeide... Gedurig moest men de armen over de borst slaan, om de handen te verwarmen en voort te kunnen werken. De groote nood dreef tot spoed. Het in 't ijs beklemd schip zou het niet lang meer uithouden. Het was beter het af te breken, om het hout nog te benuttigen voor de woning. Anders werd het wrak toch tot splinters geperst door het ijs.

In den nacht na den 30n sneeuwde het veel. En den

dag daarna bleven de vlokken al maar door vallen. De sneeuw lag in dien korten tijd zoo hoog, dat het onmogelijk was nog hout bij het strand te halen...

De scheepslieden maakten een groot vuur, om de aarde te ontdooien en die tusschen de baken te stouwen. Dan zouden de muren nog dichter zijn.

Maar dat was vergeefsche moeite, want, ondanks het geweldig vuur, bleef de grond hard als steen. En meer hout verstoken, durfden de mannen niet, want ze zouden het noodig hebben om zich te verwarmen.

Op twee October was het dak op de woning en, naar vaderlandsche gewoonte, wilde men er den «meiboom» opsteken. Doch in dit oord zag men geen groen... en dus maakte men den meiboom van sneeuw. Met hout van het schip dekte men het dak toe en betimmerde men verder de muren.

Nog woonde men op het vaartuig... Den achtsten was het zulk een verschrikkelijk weer, dat niemand buiten kon komen. Een geweldige storm joeg sneeuw en ijskegels door de lucht. Wie zijn hoofd boven stak, hijgde naar adem... Somber zaten de mannen in hun kajuit, en ze hoorden de ijsbergen met vervaarlijk gedruisch tegen elkaar stooten en allen hadden het gevoel, of er nu geen uitkomst meer kon zijn...

Den 10n beterde echter het weer. Een der mannen ging aan wal. Plots ontmoette hij een beer. De matroos had geen geweer of ander wapen en liep vlug terug naar boord. Maar de beer ijelde hem na... Daar zag het beest den dooden makker, die nog altijd op zijn

vier pooten stond en nu zeker al heel stijf bevrozen was. Verbaasd bleef de levende beer staan... De mattoos kreeg daardoor een goeden voorsprong, kwam behouden aan het schip en riep hijgend : «Een beer, een beer !» Het dier maakte echter rechtsomkeer...

Den 12n wilden eenige mannen reeds in het huis slapen. Maar dat beviel hun slecht. Het was er koud... en ze konden nog geen vuur maken, want de schoorsteen ontbrak. Men voltooide de woning en bracht met sleden alles uit het schip naar het nieuwe verblijf.

Dat was een heel werk, want soms stak er zulk een hevige storm op, dat men allen arbeid voor een tijd moest staken. En ook vertoonden er zich nu en dan beren, die men moest verjagen.

Eens waren er maar twee mannen en een jongen aan boord, toen een beer met alle geweld bij hen wilde komen. De mannen sprongen verschrikt in het ruim en de knaap klom in de mast. Uit het huis had men het gezien en eenige makkers snelden ter hulp. De beer ging nu brutaal op hen toe, maar kreeg een kogel in 't lijf en liep weg..

Erg er nog was het, toen men het laatste vrachtje uit het vaartuig haalde. Plots zag de schipper drie beren achter het schip naar zijn volk loopen. Gelukkig lagen er juist twee pieken op de slede. De schipper nam de een en Gerrit de Veer de andere. De overige mannen snelden van het ijs naar het schip, om zich daar te verweren. Een van hen viel in een scheur tusschen het ijs... Hij scheen geheel verloren. Maar de

beren hadden hem zeker niet bemerkt, want ze lieten hem gerust en zetten zijn gezellen na. Ze wilden aan boord klauteren. Om te kunnen schieten moesten de matrozen eerst vuur hebben, anders konden de lontgeweren niet afgaan. Iemand werd naar beneden gezonden om vuur te maken, maar dit lukte niet. Intusschen wierpen de anderen met stukken hout naar de beren. Deze liepen telkens naar die blokken zooals konden naar een steen.

De schipper, Gerrit de Veer en de man, die in de scheur gevallen was en er fluks uitgekropen was, kwamen dapper hun volk bij te staan. Ze sloegen met de pieken naar de dieren. De grootste beer kreeg zoo'n felle slag op den snuit, dat hij genoeg had van de belegering. Hij vluchtte, en de anderen, die zoo groot niet waren, volgden hem gezwind.

Eindelijk kon men de laatste slede naar huis brengen... Met veel zorg bewaarden de schepelingen de twee reddingsbooten aan wal... Dat was hun eenige middel wellicht om nog eens naar 't vaderland terug te keeren.

Zoo vestigden de Hollanders zich in het huis... Ze waren met achttien man... Aldus begon de overwinning op Nova-Zembla.

III.

Dien eersten dag kregen de Nederlanders een smakelijken maaltijd. Ze hadden een witten vos geschoten en dien gebraden ; zijn vleesch smaakte als konijn.

Men maakte het dak nog beter dicht met een zeil,

en langs de muren deed men het laatste werk aan de kooien, die tot slaapplaats dienden. De schoorsteen was thans ook in orde. In den haard stookte men een groot houtvuur.

Was het in Juni geen nacht geworden, nu begin November vertoonde de zon zich bijna niet meer. Het zou weldra al tijd donker zijn. Het vet van den beer kwam nu goed te pas. Men deed het in een lamp welke dag en nacht branden moest.

Den 4n November bleef de zon geheel weg. Maar dag en nacht scheen de maan en dat was toch nog bemoedigend. De scheepsklok tikte tegen den wand. Zou zij nog eens het uur der verlossing wijzen?

Met het brood moest men spaarzaam zijn. Maar vleesch en visch had men vrij veel. Ieder kreeg een bol kaas. Als drank bezat men wat wijn en bier. Het laatste was al bevroren en men moest het ontdooien. Het smaakte slap. Men kreeg water door sneeuw te smelten.

In het schip waren ook goederen geweest, om in den vreemde te verhandelen. De schipper sneed een pak wolle lakens open en een met linnen en deelde aan ieder uit, wat de mannen noodig hadden, om zich beter te kleeden.

Zoo trachtte men zich op zijn beste te behelpen.

Den twintigsten was het stil weer en de zeelui besloten de hemden te wasschen. Ze deden dit natuurlijk in warm water, maar pas hadden ze het linnen er uit of het bevroor dadelijk zoo hard als veranderde

het in bordpapier. Men legde het bij het vuur. De zijde naar de vlammen ontdooide wel, maar de andere bleef stijf.

Ja, dat was een gesukkel...

Men maakte een val om vossen te vangen. Nu en dan betrapte men er een en dat was altijd een tractatie.

De beren waren blijkbaar met de zon verdwenen. Men zag hen nu toch niet meer.

Op 26, 27 en 28 November viel er zooveel sneeuw, dat het gansche huis door muren van sneeuw was omringd. Men bleef meest onder de dekens toen. Maar dan werd het weer stil en men groef met schoppen een uitgang.

De mannen vingen een vos. Van zijn vel maakten ze mutsen.

Op 1 December viel de sneeuw opnieuw in dichte vlokken. Ook de schoorsteen was verstopt door de groote massa sneeuw op het dak. Men kon niet stoken want de rook vond geen uitweg.

De gevangenen — want dat waren ze — bleven te bed. De kok moest toch wat vuur maken om eten te koken. En hij warmde tegelijk een steen die de mannen elkaar overgaven, om de voeten te warmen. De rook deed hun veel last aan. En terwijl de ongelukkigen daar stil in de kooi lagen, hoorden ze in zee de ijsbergen donderend tegen elkaar botsen. Hoe akelig klonk dat! En de weg naar huis scheen als niet meer te bestaan. Wat dacht men nu aan de geliefden... Hoe goed toch was het in 't vaderland!

Neen, men kon niet stoken zooals het behoorde. De rook was te onverdraaglijk. en zou er in stikken. Maar daardoor vreesde men nu ook binnen de woning. Aan de wanden, tot zelfs binnen de kooien, hing er wel twee vingers ijs. De adem bracht ijs aan de dekens, ijs in den snor en den baard. Van de koude bleef de klok ook al stilstaan. Gelukkig had men toch een zandlooper, want men wilde den tijd blijven onthouden.

De schipper schonk een maatje wijn, maar men moest dezen eerst ontdooien boven het vuur.

En kouder werd het. Men vreesde dood te vriezen. Men gelukte erin den schoorsteen te bevrijden. Toch trok de rook moeilijk heen.

— Maar schipper, zei er een, het is nu toch al te laat. We hebben immers nog wat steenkolen uit het schip meegebracht. Laat ons daarvan wat stoken, dat zal een goede hitte geven.

Heemskerck stemde toe en weldra brandde er een blink koolvuur. Gretig hurkten allen er zich bij. Ja, die warmte was weldadig. De ijskegels aan de muren begonnen ervan te smelten.

— We moeten die warmte zooveel mogelijk in huis houden, zei een der matrozen.

Hij sloot den schoorsteen dicht. De kolen gaven weinig rook, lagen fel te gloeien. De retten bij de twee deuren werden opgestopt. Niets van de hitte mocht er uit.

Welgemoed kroop ieder in de kooi... Zoo'n aangenaam gevoel had men in langen tijd niet meer ge-

had. En van op 't bed koutte men nog wat met elkaar. Maar vrij spoedig werd het stil...

— O, wat wordt ik duizelig... Ik geloof, dat ik van nacht sterven zal! kloeg plots een der mannen.

Hij was al eenigen tijd ziek... En de kranke meende, dat wat hij al lang gevreesd had, nu zou gebeuren. Dat de dood kwam. Maar ook anderen waren door duizeligheid overvallen... «Dat is van den kolen-camp... we moeten lucht maken, of we zullen allen stikken» sprak Willem Barents.

Sommigen klommen uit de kooi. Enkelen hadden daartoe de kracht niet meer. Maar de kloksten trokken haastig de deuren open... De koude lucht stroomde binnen, de druppels aan de wanden stolden weer tot ijs, het vroom binnen huis... doch het was die koude welke thans de scheepslieden van den dood redde...

Weinig had het gescheeld, of allen waren gestikt geworden door den vergiftigden kolendamp.

De schipper gaf ieder een teug wijn. De ramp was afgewend, en men had een goede les gehad, om voortaan voorzichtiger te zijn....

De dagen wogen zwaar... Dagen, dat is bij manier van spreken, want het was nog altijd nacht. Wel scheen bemoedigend de maan. En soms ging men naar het Noorderlicht kijken, een rooden vuurgloed, een wonderschoone glans, die zich spiegelde in de sneeuw, en ginds verre op de ijsbergen... O, 't leek wel of daar dan steden lagen met hooge torens en grillige daken

boven gekanteelde muren ! En het was allemaal ijs, met fantastische vormen... ijs, dat echter den weg naar 't vaderland afsloot.

Maar de Hollanders konden niet veel buiten ver-
toeven. De koude bracht blaren aan ooren en wangen.
De schoenen bevroren aan de voeten, zoo hard als
hoorn. De kleederen waren aan 't lijf wit uitgeslagen.

De mannen droegen vier, vijf paar sokken boven
elkaar, in wijde klompen, gevoerd met beren- of vos-
senvel. En nog gebeurde het, als ze verkleumde voeten
bij het vuur staken, dat de kousen schroelden en de
ongelukkigen het gewaar werden door de brandlucht,
maar het niet voelden.

Hoe lang zou dit lijden nog duren ! Soms sprak
men over Rijk en de bemanning van het andere schip.
Vertoefden die makkers ook op zulk een onherberg-
zaam oord, of waren ze reeds lang omgekomen ?

Zoo werd het Kerstmis... De schipper had ook den
bijbel van de schuit meegenomen en las de heilige ge-
schiedenis van 't Kindeke voor. De zeelieden dachten
sterker dan ooit aan het vaderland. Ze zongen psal-
men en vierden hier op Nova-Zembla den hoogdag
en zochten troost in het gebed...

Zoo zaten ze rond het vuur... Ze hoorden een ge-
trippel op het dak.

- Boven ons hoofd loopen vossen, zei er een.
- Dat is een kwaad teeken, meende een ander.
- Waarom ? vroeg men.
- Wel, omdat we ze nu niet braden kunnen. Had-

den we ze aan 't spit als Kerstmismaal, dan zou het
toch een goed teeken zijn.

Zoo trachtten sommigen ook door een grapje of
een blijde spreuk den moed levendig te houden.

Het jaar liep ten einde... en 1597 begon...

Het werd Drie Koningen avond.

— Dien moeten we toch vieren naar vaderlandsch
gebruik, meende Willem Barents.

Dit voorstel vond bijval.

— Luister, zei de schipper, het weer is wat beter.
Gaat dus eerst hout zoeken en het kappen, want de
brandstof is schaarsch. En dan krijgt de kok twee pond
meel en olie, om koeken te bakken. Ook schenk ik
een maatje wijn. En we zullen koning trekken.

Moedig ging men aan den arbeid. 't Was niet ge-
makkelijk om van onder de sneeuw drijfhout te halen,
maar ieder weerde zich om ter meest. En daarna vier-
den ze het Drie Koningenfeest. De geur van koeken
hing in huis. Een maakte de koningbriefjes en er werd
geloot. De koning van Nova-Zembla, land van ijsbe-
ren, vossen, ijs en sneeuw, kreeg een papieren kroon
op het hoofd. Men at smakelijk en klonk op de ge-
lieften en vrienden in het vaderland en op behouden
wederkomst. Men had nu al zooveel doorstaan... Nog
maar wat hardnekkigheid betoond en de weg naar huis
kwam dan toch wel open.

Maar Barents berekende dat dit nog vijf tot zes
maanden duren moest.

— — — — —
Eenvormig gingen de dagen voorbij. Het werd

Februari... Zekeren dag kwamen eenige matrozen,
die uitgeweest waren, opgewonden binnen geloopten

en ze riepen tot de anderen : «We hebben de zon gezien ! Ze is even boven de kim verschenen !»

't Was te schoon om te gelooven...

— Gaat morgen mee, en ge zult erkennen, dat we gelijk hebben, spraken de mannen, die het goede nieuws brachten.

Twee dagen nu hing er mist. Maar den derden dag

was het helder, en verheugd en ontroerd aanschouwden de gevangenen van Nova-Zembla de dagvorstin... Nooit zal ze wel met meer vreugde begroet geweest zijn dan door deze schamele Hollanders...

Lang bleef ze niet, maar men wist dat ze iederen dag hooger stijgen zou. De nacht was voorbij, en dat was moedgevend...

Helaas, deze blijde dag werd verduisterd door een treurige gebeurtenis. De zieke makker lag op zijn uiterste. Willem Barents troostte hem met vrome woorden. De kranke stierf een weinig na middernacht. Den volgenden dag maakte men zijn graf... Dat was een geducht werk in de steenhard bevroren sneeuw en onder felle koude. De mannen moesten elkaar steeds afwisselen en om beurten de verkleumde handen en voeten gaan verwamen bij het vuur. Van een die te lang buiten bleef, bevroren de teenen. Eindelijk was het graf klaar.

De mannen verzamelden zich rond de kist. De schipper hield een toespraak en samen zongen ze een psalm. Dan lieten ze hun vriend in het graf neer... Sombor was die avond... Wie zou nog achterblijven op Nova-Zembla, als de weg naar huis open lag ?

Twee weken stormde en sneeuwde het zoo geweldig, dat de bannelingen binnenshuis moesten blijven. Het was niet geraden een deur te openen. Bovendien lag de sneeuw hoog rond de woning opgestapeld.

Den 12n Februari eindelijk kon men weer eens een uitgang graven. Maar, o wee, met de zon waren ook

de beren weergekeerd en plots stond daar een dier gasten, nog altijd geneigd om zoo'n vreemd schepsel. dat op Nova-Zembla gekomen was, vast te grijpen en op te peuzelen...

Gerrit De Veer schreef over deze ontmoeting :

De groote beer komt recht op het huis aangestrokken, waardoor allen zich snel in hunne vesting terugtrokken. Vandaar leiden zij uit de deur op den beer aan met roers en musketten, zoodat hij getroffen werd en zoo duchtig vóór in zijn borst geschoten, dat het achter, door zijn hart, aan den staart uitkwam, dat is, door 't gansche lijf heen, alzoo, dat de kogel zoo plat was als een koperen duit. De beer dit voelende, deed nog een dapperen sprong, liep omtrent 20 af 30 voet van 't huis af, waar hij toen bleef liggen. De maats liepen hem na, en vonden hem nog levend want hij beurde zijn kop nog op naar hen toe, alsof hij had willen zien wie 't hem gedaan had. Zij, hem niet vertrouwend (als die zulker beesten kracht weleer ondervonden hadden), schoten hem nog twee musketkogels in 't lijf dat hij stierf, en sneden hem voorts den buik open, waar zij wel honderd pond smeers uithaalden, dat zij smolten. Nu brandden zij de lampen gansche nachten over, 't welk zij te voren, door gebrek aan smout, niet in staat geweest waren te doen, ja, elk in zijn kooi had een lamp branden tot zijn wil. De huis was negen voet lang en zeven breed.

De gevangenen leidden hun verschrikkelijk leven voort. Maart ging voorbij. April brak aan maar het

weer werd niet zachter. Verscheidene mannen lagen ziek in hun kooi. En Gerrit De Veer schreef:

«De koude nam van dien tijd aan meer toe dan af, en werd zelfs weder zooals voorheen geweest was, zoodat allen zeer moedeloos en verslagen waren, doch zich alweder daarmede troostten, dat de koude, zoo fel als ze was, niet altijd duren zou.

Den 6den April in den nacht, kwam er een beer naar 't huis toe, dien zij hun best deden te schieten; maar doordat het vochtig weder en het kruid nattig was, weigerde het vuurroer los te gaan. De beer kwam wel stout aan, de trappen af, naar de deur van 't huis, maar de schipper hield de deur toe. De beer ging heen. Omtrent twee uren daarna is hij wedergekomen, en op 't huis geklommen, waar hij zulk een misbaar maakte, dat het schrikkelijk om te hooren was, rakende hij eindelijk aan den schoorsteen en daar zoo groot een geweld bedrijvende, dat het scheen, hij zoude hem omver gesmeten hebben. Hij scheurde 't zeil, dat er aan vast gehecht was, en stelde een ijselijk getier aan, doch vertrok ten leste wederom zijns weegs. Den 8sten en 9den woei de wind Z.- W., zoodat het ijs wederom weg dreef, waardoor de mannen zeer verblijd waren en God dankten, hopen de dat Hij hun nu haast een genadige uitkomst zoude verleenen. Maar den 10den kwam het ijs met een geweldigen stoker uit het N.-O. wederom indrijven, en vervulde de gansche zee, waarvan zich het ijs, hoe langer hoe meer zich op elkander zette, alzoo, dat het rondom veel hooger en vaster lag dan

ooit te voren. Dit duurde aldus tot den 15den, op welken dag de matrozen naar het schip gingen, hetwelk zij nog heel vonden. Maar in 't wederom keeren ontroetten ze een geweldige beer die op hen toe rukte. Doch alzoo de maats zich tegen hem te weer stelden, week hij van hen af, en zij begaven zich terstond naar de plaats, vanwaar hij gekomen was, om te zien of hij daar ook een hol had. En werkelijk, zij ontdekten een grooten kuil in 't ijs geklauwd, wel een mans lengte diep, vóór nauw en achter zeer wijd. Zij staken er met hun spiessen in en niets vernemende, kroop er een van de maats een stuk weegs binnen. Daarna liepen zij nog langs den zeekant en zagen het ijs daar zoo hoog op één geschoven, alsof 't geheele steden van ijs geweest waren, met uitstekende torens en bolwerken. Den 17den gingen zij weder met zeven man naar 't schip, en open water in zee bespeurende klommen zij over de ijsbergen tot aan 't water, waar zij nu in zes of zeven maanden niet bij geweest waren. Daar gekomen zagen zij een klein vogeltje, dat vlug onderdook. Dit diertje, in vele opzichten een ijsvogeltje en het zinnebeeld der hoop, namen zij voor een voorbode, dat er in de zee meer open water was dan vroeger, en de tijd nu maakte, dat alles weer opengaan zoude.

IV.

Den eersten Mei hadden de ongelukkigen het laatste vleesch genuttigd. De matrozen spraken nu van op reis te gaan. Ze meenden, dat de zee openlag. Schip-

per Heemskerck en stuurman Barends maanden hun tot geduld aan. Ze moesten nog tot 't einde der maand wachten. Maar ze konden al vast de twee booten gereed maken, want daarin moest de lange, gevaarlijke reis geschieden. Het groote schip immers zat nog altijd vast in 't ijs en was onttakeld en niet meer te vertrouwen.

De scheepslieden haalden de booten van onder de sneeuw en begonnen ze te betimmeren, maar ze waren van al de ellende zoo zwak, dat deze arbeid, hoe gaarne ze hem ook verrichten, zeer zwaar viel.

— Moed, jongens en dat ieder, wat meer doe dan hij kan, want van dit werk hangt uw lot af. Als ge de schuiten niet gereed krijgt, moet ge als burgers van Nova-Zembla hier blijven en kunt ge aan uw graf beginnen, zei de schipper.

En De Veer vertelt weer:

«Terwijl zij nu aan den arbeid waren zoo kwam een vreeselijke beer naar hen toegestreken, waarom zij in 't huis terugweken, hem aldaar wachtende met roers. Deze beer kwam zoo onversaagd op hen aan, als nog nooit te voren een gedaan had. De man die in de eene deur stond zag hem niet, vermits hij naar de andere deur keek; maar die binnenshuis waren zagen den beer op hem aansluipen en riepen zeer verschrikt, waardoor de wacht hem gewaar werd en in zulk een verbazing zijn vuurroer fluks op hem afschoot, dwars door het lijf heen, zoodat het ondier wegliep. Dit voorval was zeer ijselijk om te zien, want de beer was den man

schier op 't lijf eer hij het wist, en zoo het roer hem in den steek had gelaten of gemist had (zooals wel eens gebeurt), de man was om hals geweest en de beer mogelijk nog daarenboven in huis geraakt. Het beest weggehoopen zijnde bleef een stuk weegs van de woning liggen, waarna zij al te zamen met roers en musketten en lansen tot hem inliepen, en hem, toen hij dood was, de buik opensneden, waarin zij nog stukken van robben vonden, met huid en haar, welke gedierten de beer onlangs verscheurd had en opgevreten. Den 30sten begon men weer te timmeren; terwijl de anderen binnenshuis de zeilen en alle andere dingen vaardig maakten, terwijl zij buiten deur aan den arbeid stonden, zoo kwam er alweêr een beer, die hen noodzaakte met het werk uit te scheiden, maar nog gelukkig door hen geschoten werd. En den laatsten Mei, toen zij wederom in 't beste van hun werk waren, overviel hun nog eens een beer (alsof de beesten geroken hadden dat het volk weg wilde, en zij dus nog eerst van hen begeerden den smaak te hebben, want dit was nu de derde dag na malkanderen, dat die dieren hen zoo fel kwamen bestoken). Zij staakten opnieuw hun timmeren, en trokken zich terug in het huis, waar hij hen nog al volgde: doch zij verwachtten hem en daar gingen drie roers te gelijk op hem af, die hem alle drie troffen, het ééne uit den schoorsteen en de andere twee uit de deuren, alzo dat hem dit slecht bekwam. Maar zijn dood bekwam de mannen bijna even slecht, en was hun bijkans nog schadelijker geweest dan zijn leven, want

zij sneden hem open, kookten zijn lever en aten daarvan met lust, hetgeen hun allen ziek maakte inzonderheid drie, die heel krank daarvan wierden, zoodat de overigen ze meenden te verliezen, want zij vervelden van het hoofd tot de voeten. Gelukkig kwamen zij er echter weêr boven op, waar zij God allen voor dankten, want, hadden zij zóó drie mannen kwijt geraakt, zij zouden misschien niet uit het Ijsland geraakt zijn.

Den 13den Juni waren de booten gereed. Er woei een Westerwind en de zee lag open «Men besloot, dus vertelt De Veer, in den name Gods de reize van Nova-Zembla naar huis te aanvaarden. Willem Barents, heeft echter nog te voren een klein verslag geschreven en het in een doos binnen den schoorsteen van hun woning laten ophangen. Het was een kort verhaal, hoe zij uit Holland daarheen getogen waren om te zeilen naar China, en verhaalde voorts wat hun in het Ijsland bejegend was. Want er mocht eens, zoo dacht de schrijver, nog iemand namaals op de zelfde plek komen, en hij zou dan alzo weten, hoe de vroegere bewoners het huis gemaakt en daar tien maanden lang in vertoefd hadden».

Den 14den 's morgens bracht men Willem Barents en Klaas Andries, die beiden ziek waren op een slede over het ijs naar de schuiten, die reeds in het open water lagen... De schipper deed een vurig gebed en toen stak men aan wal... De reis naar het Vaderland was begonnen.

En welk een reis! Al spoedig zat men weer tusschen

schotsen en 't kostte groote moeite om terug in open water te geraken. Dan weer moest men voor storm veiligheid zoeken op een eiland.

't Was nog een geluk dat men daar eieren vond van zeevogels en nog deze laatste met steenen kon dood werpen. Dat was verkwikkend voedsel voor de zieken.

Helaas Willem Barents en Andries verzwakten van uur tot uur in die open schuit. En beiden stierven... Dat waren smartelijke uren... Men begroef de betreurde maats, op een eiland. 't Verlies van Barents was te grooter, daar de bekwame stuurman steeds goeden raad had gegeven.

Eens waren de mannen weer in het ijs geraakt. Ze vreesden dat de booten stuk geslagen zouden worden. Daarom trokken ze die op een ijsveld en van een zeil maakten ze een tent. Daar kampeerden ze. Een matroos hield de wacht en dat was voorzichtig, want er kwamen drie beren. Het volk sprong op en schoot de geweren af. Een beer werd gedood en de twee anderen liepen weg. Doch ze keerden den volgenden dag terug en een van hen nam den dooden maat in den muil en droeg hem een eind verder op 't ijs. Dan begonnen beiden van hun gezelschap te eten. Het volk, dat gewaar wordende, schoot een musket op hen los, en zij, dit hoorende, togen met der haast op de vlucht en lieten den dooden beer in den steek. De maats gingen met hun viertien er op af en bevonden, dat zij hem in zoo korten tijd bijna half opgegeten hadden, en verwonderden zich over de groote kracht van den beer,

die den doode zoo licht daarheen gesleept had, terwijl zij, met hun viertien, het kwaad genoeg hadden om den halven beer op te beuren».

De twee beren verschenen voor de derde maal, maar moesten opnieuw afdeinen.

Wel twee weken vertoefden de Hollanders op dat ijsveld. Jan Jans van Haarlem, Neef van den reeds gestorven Andries bezweek er. Over het ijs kon men een eiland bereiken en daar eieren rapen, zeer welkom voedsel. Maar voortdurend moesten de scheepelingen strijd voeren tegen de beren, die hen maar niet met rust wilden laten.

Eindelijk kon men weer verder.

't Was 28 Juli... De zwervers kwamen in de Sint-Laurensbaai en daar ontwaarden ze twee Russische barken. O, met welk een vreugde zagen ze die... Eindelijk ontmoetten ze weer menschen. De Russen ontvingen de Hollanders zeer hartelijk en gaven hun brood en gebraden vogels. Ook duiden ze een middel aan tegen de scheurbuik, waarvan de Nederlanders zeer gekweld werden: het was het Lepelblad. Ze aten die bladeren met volle handen op en dadelijk vonden ze er heil van.

Den 4den Augustus bereikte men de Russische kust. Nog een maand zwalkte men langs de baaien en eilanden tot op 2 September de booten te Cola landen. O, de tranen sprongen hun in de oogen, toen ze daar plots op een vaartuig de Nederlandsche vlag bemerk-

ten! En nog grooter werd de vreugde toen dit het schip bleek van Jan Cornelis De Rijp, met wien ze Tessell hadden verlaten... Rijp had met zijn volk hier overwinterd.

Nu was het lijden voorbij. Men vierde feest dien avond. De Nederlanders brachten hun schuiten in het Koopmanshuis en lieten die daar staan tot een gedachtenis. Op 18 Augustus zeilden de overwinteraars van Nova-Zembla op het schip van de Rijp mee. Op 29 October zagen ze de Vaderlandsche kust en voeren ze de Maas binnen. Ze reisden dan over land naar Amsterdam in dezelfde kleeren, die ze op het barre eiland hadden gedragen.

Gansch Amsterdam kwam in rep en roer. Ze had de zeelieden reeds lang dood gewaand.

Welk een wederzien met de geliefden, welk een ontvangst door vrienden en overheden! Hun lotgevallen werden van stad tot stad vermeld.

Wel was het doel der reis mislukt, maar men had nieuwe kennis opgedaan over het Noorden.

DIT ZIJN DE NAMEN VAN DEGENEN DIE
VAN DEZE REIS TERUGGEKOMEN ZIJN :

Jacob Heemskerck, Commies en Schipper;
Mr. Hans Vos, Barbier;
Laurens Willemsz.;
Pieter Cornelisz.;

Pieter Pietersz. Vos;
Jacob Jansz. Sterrenburgh;
Jan Hillebrants;
Jan van Buysen;
Gerrit De Veer;
Lenaert Hendricksz.;
Jacob Jansz. Hoogwout;
Jacob Evertsz.;

Vijftig jaar geleden werd op Nova-Zembla een gedenkteeken opgericht ter herinnering aan deze overwintering.

Tollens heeft de feiten bezongen in een gedicht.

EINDE.

Van A. Hans' Kinderbibliotheek verschijnt elke week een boekje. Men kan het in de boekwinkels koopen. Is er geen winkel, dan aboneere men zich. 7.80 fr. per drie maanden.

A. HANS-VAN DER MEULEN,
Kinderbibliotheek, Contich.